

УДК 636.2:636.27

В. Я. ДАНЬКІВ, кандидат сільськогосподарських наук

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшине Пустомитівського р-ну Львівської обл.,

81115, e-mail: victoriya2206@ukr.net

ПРОДУКТИВНА ТА ЕКСТЕР'ЄРНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРІВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ РІЗНИХ ЛІНІЙ

Представлено молочну продуктивність корів симентальської породи в племрепродукторі „Літинське” та встановлено її залежність від віку, лінійної приналежності та екстер'єру.

Ключові слова: *симентальська порода, лінія, молочна продуктивність.*

Вступ. На основі результатів попередніх досліджень ряду вітчизняних та зарубіжних авторів встановлено, що симентальська порода має високі потенційні можливості для підвищення молочної продуктивності; за кількістю корів-рекордисток вона займає одне з перших місць серед інших порід [16, 19, 21].

За даними професорів А. Б. Ружевського, Ю. Д. Рубана (1980), симентальська худоба добре поєднує в собі молочну та м'ясну продуктивність і за поширенням у країнах світу займає одне із провідних місць. Тільки в європейських країнах її нараховували близько 36 млн голів, або 22 % від загальної чисельності у світі [3, 5].

Кількість поголів'я симентальської породи в Карпатському регіоні незначна. Однак тварини вказаної породи відзначаються високою резистентністю до захворювань, пристосованістю до екстремальних умов утримання, годівлі та клімату, характеризуються продуктивним довголіттям [11, 22, 24, 25].

Корови симентальської породи відзначаються не лише спадково високими надоями молока, а й якістю молока. Молоко сименталів відповідає вимогам для виробництва твердих сирів [2, 4, 28].

Мета роботи – зберегти, поліпшити та збільшити генофонд симентальської худоби в Карпатському регіоні і на її основі створити високопродуктивні стада молочного та комбінованого напрямів продуктивності з використанням племінних ресурсів як місцевих, так і сименталів зарубіжної селекції.

Матеріали і методи. Дослідження проводили в базовому господарстві з розведення симентальської породи – племрепродукторі „Літинське” Дрогобицького району Львівської області.

Молочну продуктивність тварин оцінювали за 305 діб лактації методом контрольних надоїв, вміст жиру в молоці – методом Гербера [18].

Екстер'єрно-конституціональні особливості оцінювали в корів на 2–3 місяці за першу, другу та третю лактації після взяття основних промірів (висота в холці, глибина грудей, ширина грудей за лопатками, коса довжина тулуба, обхват грудей за лопатками, обхват п'ястка) з подальшим розрахунком індексів будови тіла за загальноприйнятими методиками, які використовують у зоотехнічній практиці [1, 6, 12].

Біометричний аналіз отриманих даних проводили за методикою М. О. Плохінського з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Результати та обговорення. У племрепродукторі „Літинське” Дрогобицького району Львівської області проводимо чистопородне розведення ВРХ симентальської породи з оцінкою бугаїв-плідників за якістю нащадків для ефективного їх використання в селекційному процесі.

З метою поліпшення генеалогічної структури стада відібраних корів та телиць парувального віку осіменяли

чистопородними елітними бугаями Імаго 9727, Вікхтом 75771 німецької селекції та Обрієм 938 австрійської селекції (табл. 1).

За даними оцінки молочної продуктивності, з 110 корів господарства „Літинське” 99 (90 %) мали надій більше 4000 кг молока (табл. 2). У стаді налічується 12 корів з продуктивністю більше 6000 кг молока (табл. 3).

У генеалогічній структурі стада ТзОВ „Літинське” найбільшу частку займають дочки бугая Імаго 9727 з лінії Редада 711620016,77 (59 % від загальної кількості корів). Дочки бугая Обрія 938 з лінії Стрейфа 120081,78 становлять 25 % та дочки бугая Вікхта 75771 з лінії Хоррора 809706945,79 – 16 %. Проведено дослідження з вивчення молочної продуктивності піддослідних корів у розрізі ліній та лактацій. Аналіз отриманих даних свідчить, що найвищою молочною продуктивністю характеризуються корови з лінії Стрейфа (дочки бугая Обрія 938). Так, надій корів-первісток становив 4260 кг молока (табл. 4). У корів-первісток інших порівнюваних ліній цей показник був меншим на 137 кг, або 3,2 % (лінія Редада, $P < 0,001$), 674 кг, або 15,8 % (лінія Хоррора, $P < 0,01$). Серед повновікових корів перевагу за надоєм спостерігали також у нащадків з лінії Стрейфа – 4423 кг, що було більше, ніж у ровесниць з лінії Редада на 14 кг, або 0,3 % ($P < 0,001$) та лінії Хоррора – на 450 кг, або 10,2 % за високої статистично вірогідної різниці ($P < 0,01$).

Ведення тваринництва на промисловій основі ставить підвищені вимоги до екстер’єрно-конституціональних особливостей тварин [7, 23, 30].

Сучасний етап селекції молочної худоби всього світу ґрунтується на поглибленій оцінці тварин бажаного типу [17, 20, 26, 27, 29].

Оскільки ознаки будови тіла характеризують породний тип тварин, зв’язані з господарсько корисними ознаками, особливо з молочною продуктивністю, оцінка корів за екстер’єром має важливе селекційне значення у визначенні племінної цінності тварин [8, 9, 10, 14, 15].

Так, класики зоотехнічної науки М. І. Іванов, П. М. Кулешов, Ф. Ф. Ейснер важливого значення надавали взаємозв’язку екстер’єрно-конституційної будови тіла тварин і їх продуктивності [13].

У ТзОВ „Літинське” проведено окомірну оцінку та визначено основні проміри будови тіла корів-дочок оцінюваних бугаїв.

1. Характеристика бугаїв

Кличка та інв. номер бугая	Лінія	Продуктивність						Комплексний клас
		Мати батька			Мати батькового батька			
		надій, кг	% жиру	молочний жир, кг	надій, кг	% жиру	молочний жир, кг	
Обрій 938	Стрейфа	7341	4,2	308	7581	3,9	295	еліта рекорд
Віхт 75771	Хоррора	7963	3,9	314	5836	4,0	231	еліта рекорд
Імаго 9727	Редада	9460	3,8	359	6791	4,1	277	еліта рекорд

2. Молочна продуктивність корів за останню закінчену лактацію (M ± m)

Лактація	Усього, голів	Надій, кг	Вміст жиру в мо-лоці, %	Вміст білка в мо-лоці, %
У середньому щодо стада	86	5102 ± 78	4,10 ± 0,07	3,4 ± 7,2
I	12	4311 ± 45	3,90 ± 0,02	3,3 ± 6,7
II	12	4760 ± 32	4,10 ± 0,01	3,4 ± 5,0
III і ст.	62	5322 ± 114	4,20 ± 0,05	3,4 ± 3,2
Зокрема селекційне ядро	55	5194 ± 68	4,10 ± 0,06	3,4 ± 3,8
I	7	4506 ± 129	3,90 ± 0,04	3,3 ± 5,8
II	9	4817 ± 160	4,10 ± 0,06	3,4 ± 9,3
III і ст.	39	5405 ± 126	4,20 ± 0,02	3,4 ± 7,6

3. Молочна продуктивність і жива маса корів-рекордисток

Кличка та ідент. номер корови-рекордистки	Кличка та ідент. номер батька	Лактація	Надій, кг	Вміст та кількість				Жива маса, кг
				Молочного жиру		Молочного білка		
				%	кг	%	кг	
Найда 8948	Віхт 5771	4	6422	4,2	270	3,4	218	616
Ліза 8841	Віхт 5771	5	6009	4,2	252	3,4	204	505
Малютка 4193	Імаго 9727	1	6106	3,9	238	3,3	201	543
Мілка 9884	Імаго 9727	2	6293	4,2	264	3,4	214	570
Байка 9010	Імаго 9727	4	6513	4,2	273	3,4	221	620
Крашка 1812	Імаго 9727	3	6108	4,0	244	3,4	208	540
Магіола 3988	Обрій 938	6	6319	4,1	259	3,4	215	525
Райдуга 4306	Обрій 938	8	6456	4,2	271	3,4	219	575
Конвалія 7430	Обрій 938	8	6344	4,2	266	3,4	216	610
Лялька 1557	Обрій 938	7	6570	4,2	276	3,4	223	645
Ліза 4506	Обрій 938	8	6416	4,1	263	3,4	218	625

4. Молочна продуктивність підослідних корів ТзОВ „Літинське” у розрізі ліній та лактацій (M ± m)

Лінія	n	Надій, кг		Вміст жиру в молоці, %	
		M ± m	C _v , %	M ± m	C _v , %
I лактація					
Редада	87	4123 ± 90	13,3	3,68 ± 0,02	1,5
Стрейфа	42	4260 ± 199	19,2	3,68 ± 0,06	2,6
Хоррора	29	3586 ± 313	14,1	3,67 ± 0,03	5,2
II лактація					
Редада	74	4166 ± 158	12,4	3,68 ± 0,05	6,1
Стрейфа	37	4292 ± 240	20,2	3,69 ± 0,03	6,2
Хоррора	22	3804 ± 143	10,6	3,63 ± 0,02	4,2
III лактація					
Редада	65	4409 ± 244	20,7	3,71 ± 0,08	7,6
Стрейфа	28	4423 ± 228	27,7	3,72 ± 0,07	1,2
Хоррора	17	3973 ± 249	15,4	3,69 ± 0,04	1,4

5. Проміри будови тіла корів симентальської породи, см

Проміри	Кличка і інвентарний номер бугая		
	Імаго 937169727 (n = 65)	Обрій 938 (n = 28)	Вікхт 932375771 (n = 17)
Висота в холці	125,9 ± 0,30	131,8 ± 0,24	128,2 ± 0,46
Глибина грудей	64,8 ± 0,12	68,4 ± 0,20	66,2 ± 1,19
Ширина грудей	41,4 ± 0,10	42,5 ± 0,18	42,4 ± 0,33
Коса довжина тулуба	167,7 ± 0,30	169,4 ± 0,16	169,4 ± 0,16
Обхват грудей	176,4 ± 0,32	185,2 ± 0,18	178,3 ± 0,14
Обхват п'ястка	20,2 ± 0,11	21,4 ± 0,14	21,1 ± 0,12

Вивчаючи будову тіла корів симентальської породи, ми встановили, що за окремими промірами дочки бугаїв Обрія 938 та Вікхта 932375771 переважали своїх ровесниць. Так, дочки Обрія 938 мали найбільшу висоту в холці (131,8 см), значно більшу глибину й обхват грудей порівняно з дочками інших бугаїв (табл. 5).

У цілому за показниками будови тіла підослідні корови відповідали цільовим параметрам ознак екстер'єру для тварин бажаного типу. Усі корови досліджуваного господарства мають міцну, щільну конституцію, що свідчить про їх високу молочну продуктивність.

З симентальською породою в умовах Карпатського регіону доцільно проводити селекцію в напрямі комбінованого молочно-м'ясного типу.

Висновки. Встановлено, що надій корів симентальської породи залежить від їх лінійної належності. У ТзОВ „Літинське” за першу лактацію найбільший надій молока одержано від корів, які належать до лінії Стрейфа 120081,78. Так, надій корів-первісток становив 4260 кг молока, що відповідно на 3,2 і 15,8 % більше від ровесниць ліній Редада та Хоррора. Серед повновікових корів перевагу за надоем спостерігали також у нащадків з лінії Стрейфа – 4423 кг, що було більше, ніж у ровесниць з лінії Редада на 0,3 % та лінії Хоррора – 10,2 %.

За промірами будови тіла (висота в холці, глибина грудей, обхват грудей) встановлено тенденцію преваг дочок, які належать до лінії Стрейфа, над ровесницями ліній Хоррора та Редада.

Список використаної літератури

1. Адміна Н. Г. Оцінка бугаїв за екстер'єрними особливостями дочок / Н. Г. Адміна // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 28–29.
2. Башенко В. М. Академік УААН В. П. Буркат – фундатор сучасної методології породоутворення у скотарстві / В. М. Башенко // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 36–40.
3. Башенко М. І. Сучасні методи селекції молочної худоби / М. І. Башенко, С. Ю. Рубан // Розведення і генетика тварин. – 2011. – Вип. 45. – С. 3–7.
4. Братюк В. М. Пожиттєва продуктивність та причини вибуття корів-нащадків бугаїв різних ліній / В. М. Братюк // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2011. – Вип. 53, ч. II. – С. 130–134.
5. Зубець М. В. Система племінної роботи як засіб виробництва при формуванні порід, що відповідають вимогам ринку / М. В. Зубець, С. Ю. Рубан // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 3–10.
6. Інструкція з класифікації (оцінки) корів молочних і молочно-м'ясних порід за типом (проект) / Інститут розведення і генетики тварин. – К. : [Б. в.], 2012. – 22 с.
7. Інтер'єр сільськогосподарських тварин / Й. З. Сірацький [та ін.]. – К. : Вища освіта, 2009. – 280 с.
8. Коваль Т. П. Вплив ліній і споріднених груп на морфологічні особливості вим'я корів української червоної молочної

породи / Т. П. Коваль, Ю. П. Полупан // Розведення і генетика тварин. – 2008. – Вип. 42. – С. 98–108.

9. Когут М. І. Результати лінійної оцінки за молочним типом у корів чорно-рябої породи / М. І. Когут // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2015. – Вип. 58, ч. II. – С. 113–117.

10. Когут М. І. Розвиток телиць різних ліній симентальської породи / М. І. Когут, В. Д. Федак // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2016. – Вип. 60. – С. 176–180.

11. Колта М. М. Молочна продуктивність корів симентальської породи в умовах Прикарпаття / М. М. Колта, М. І. Полуліх // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2010. – Вип. 52, ч. II. – С. 152–157.

12. Котенджи Г. П. Оцінка телиць симентальської породи за живою масою та екстер'єром / Г. П. Котенджи // Вісник Сумського НАУ. Сер. „Тваринництво”. – 2009. – Вип. 10 (16). – С. 52–57.

13. Кулешов П. Н. Теоретические работы по племенному животноводству / П. Н. Кулешов. – М. : Сельхозгиз, 1947. – 223 с.

14. Мовчан Т. Молочна продуктивність та її мінливість / Т. Мовчан // Тваринництво України. – 2007. – № 1. – С. 29–31.

15. Молочна продуктивність симентальських первісток залежно від екстер'єрних типів та індексів / І. П. Петренко, С. Т. Єфіменко, О. І. Мохначова, В. А. Цапко // Розведення і генетика тварин. – 2011. – Вип. 45. – С. 199–206.

16. Олешко В. П. Ефективність використання бугаїв-плідників у племінних стадах молочної худоби / В. П. Олешко // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 135–139.

17. Пелехатий М. С. Екстер'єрно-конституціональні особливості корів різних генотипів новостворених українських молочних порід / М. С. Пелехатий, Т. І. Ковальчук // Вісн. аграр. науки. – 2006. – № 6. – С. 45–51.

18. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос, 1969. – 256 с.

19. Полупан Ю. П. Методика оцінки селекційно-генетичної ситуації у племінних стадах / Ю. П. Полупан, М. С. Гавриленко // Вісник аграрної науки. – 2008. – № 8. – С. 38.

20. Полупан Ю. П. Молочна продуктивність корів різних порід і типів / Ю. П. Полупан, М. С. Гавриленко // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 156–161.

21. Порхун М. Г. Аналіз генотипів плідників симентальської породи банку генетичних ресурсів тварин / М. Г. Порхун,

К. В. Копилов, О. Д. Бірюкова // Розведення і генетика тварин. – 2011. – Вип. 45. – С. 217–222.

22. Самусенко А. И. Симментальский скот / А. И. Самусенко. – К. : Урожай, 1986. – 133 с.

23. Сельцов В. И. Экстерьерная оценка в системе разведения молочно-мясных пород / В. И. Сельцов // Зоотехния. – 2006. – № 1. – С. 20–22.

24. Славов В. П. Селекція сьогодні і завтра / В. П. Славов, П. Д. Шуст // Розведення і генетика тварин. – 2009. – Вип. 43. – С. 301–310.

25. Федак В. Д. Лінійний ріст худоби української чорно-рябої молочної породи різних типів конституції / В. Д. Федак, Н. М. Федак, Г. В. Ільницька // Розведення і генетика тварин. – 2011. – Вип. 45. – С. 285–292.

26. Формування української симентальської м'ясної породи / І. В. Гузев, Ю. В. Вдовиченко, Л. О. Дедова, М. П. Демчук // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 26–28.

27. Хмельничий Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції молочної худоби / Л. М. Хмельничий. – Суми : Мрія-1, 2007. – 260 с.

28. Хмельничий Л. М. Порівняльна характеристика корів-первісток української чорно-рябої молочної та голштинської порід за екстер'єрним типом / Л. М. Хмельничий, Ю. П. Полупан // Розведення і генетика тварин. – 2007. – Вип. 39. – С. 216–222.

29. Хмельничий Л. М. Рекомендації Міжнародного комітету з реєстрації тварин (ICAR) щодо методів оцінки будови тіла молочної худоби / Л. М. Хмельничий, Ю. П. Полупан // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 203–207.

30. Шкурко Т. П. Вплив лінійної належності корів на тривалість їхнього продуктивного використання / Т. П. Шкурко // Вісик аграрної науки. – 2009. – № 11. – С. 26–29.

Отримано 30.08.2017